

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0032 Oslo

postmottak@kkd.dep.no

Oslo, 30. september 2009

HØRINGSUTTALELSE – RAPPORT OM EVALUERING AV BOKAVTALEN

Norsk Bibliotekforening (NBF) har mottatt evalueringsrapport om Bokavtalen utført av Telemarkforskning. Vi oversender med dette vår høringsuttalelse.

NBF ønsker gjennom denne høringsuttalelsen særlig å peke på forhold som har betydning for bibliotekene. Det gjelder bibliotekenes tilgang til kvalitetslitteratur, og ikke minst at lik tilgang for alle er avgjørende.

For bibliotekene og bibliotekbrukerne i Norge er det av betydning at boksalgsmarkedet fungerer, og at myndighetene har mulighet til intervensjon og regulering for å oppnå gitte kultur- og litteraturpolitiske målsettinger.

NBF vil peke på at bibliotekene i denne sammenheng har en dobbelt rolle og oppgave, - dels som storbrukere på innkjøpssiden, altså som forbrukere, - og dels den kulturpolitiske rollen, som helt vesentlige formidlere av litteratur. Det er viktig at de samme markedsmekanismene fungerer etter hensikten for bibliotekene som de skal gjøre for andre forbrukere.

Bibliotekene og bokhandelen lever i naturlig og samarbeidsbasert samspill med ulike roller og oppgaver i samfunnet og er gjensidig avhengig av hverandre. Det politiske Norge og skiftende regjeringer har noenlunde samstemt støttet arbeidet med å sikre en desentralisert og mangfoldig norsk bokhandel som del av en samlet kultur- og litteraturpolitikk (Kulturmeldinga fra 2004). Det er viktig at politiske myndigheter nettopp legger til rette for dette. Også bibliotekene og bibliotekbrukerne har behov for et desentralisert bokhandlernet i Norge. NBF er derfor forundret over at Telemarkforskning i sin rapport overser samspillet mellom bibliotekene og bokhandlerne og at de uten forskningsmessig belegg for dette antyder et konkurranseforhold mellom bibliotek og bokhandlere.

NBF oppfatter det slik at rapporten ikke trekker noen konklusjoner når det gjelder hvilke virkninger den nye bokavtalen har hatt for endringene i bokmarkedet de siste årene. NBF vil derfor anbefale at bokavtalen videreføres.

NBF vil til slutt peke på de store utfordringene vi står overfor når det gjelder bokomsetning og bibliotek knyttet til leveransene av digital litteratur. Med tilfredsstillende avtaler med rettighetshaverne, vil det rettighetsbelagte materialet

kunne bli kjøpt inn av norske bibliotek og stilt til rådighet for publikum til gratis bruk i bibliotekets lokaler, og for gratis hjemlån der hvor dette er hensiktsmessig. Et slikt kjøp kan være i form av et fysisk eksemplar eller i form av en lisensavtale for materiale som leveres og tilgjengeliggjøres digitalt. Dette vil være helt i tråd med det som er bibliotekenes vanlige anskaffelse i dag. NBF mener det bør være momsfritak på e-bøker og e-tidsskrifter på lik linje med papirbaserte bøker og tidsskrifter.

Rapporten *Undersøkelse om bibliotekbruk* av Nina Buskoven (Rapporter 2006/14, Statistisk sentralbyrå, 2006) viser en klar sammenheng mellom bibliotekbrukere og bruk av andre kulturinstitusjoner. Kapittel 11 viser til forskjeller i befolkningen generelt, bibliotekbrukere og ikke-brukere når det gjelder besøk ved andre kulturinstitusjoner: "I befolkningen generelt har 46 prosent vært på kino i løpet av de siste tre månedene. Av bibliotekbrukerne har 56 prosent gått på kino i samme periode, mot 36 prosent av de som ikke er bibliotekbrukere." Når det gjelder teater, sies det at "13 prosent av befolkningen har vært på teater de siste tre månedene. Bibliotekbrukerne har i noe større grad vært på teater, 17 prosent har besøkt teateret i dette tidsrommet. Dette gjelder 10 prosent av ikke-brukerne." For konserter ser vi den samme trenden: "Nær en tredjedel av befolkningen har vært på konsert siste tre måneder. 40 prosent av bibliotekbrukerne har gått på konsert i perioden, mot en fjerdedel av ikke-brukerne." Og det gjelder også for kunstutstillinger: "21 prosent av befolkningen har besøkt en kunstutstilling i den siste tremånedesperioden. I samme tidsrom har 28 prosent av bibliotekbrukerne gjort det samme og 14 prosent av de som ikke er bibliotekbrukere." For museum er tallene: "I befolkningen generelt har 21 prosent lagt turen innom et museum i løpet av de siste tre månedene. Av bibliotekbrukerne har 28 prosent gjort det samme i denne perioden, mot 14 prosent av ikke-brukerne."

Vi tror denne samme klare tendensen vises igjen i bokhandelen: at bibliotekbrukerne er hyppigere kunder i bokhandelen enn ikke-brukerne. Vi har ikke forskningsbaserte resultater, men kan vise til et eksempel: Da biblioteket i Tønsberg åpnet i 1992, nært plassert bokhandel, viste det seg at bokomsetningen økte etter at biblioteket ble nabo. Vi vet av erfaring at det i mange byer er et godt samarbeid mellom folkebibliotek og bokhandel.

NBF mener det er naturlig og viktig at bibliotekene fortsetter med sine gratis tjenester og bokhandelen fortsetter med sin forretningsvirksomhet. Ved å la bokhandelen beholde og utvikle sin rolle som kommersiell leverandør av bøker i alle formater, og at bibliotekene utvikler sin rolle som gratis leverandør av informasjonstjenester og tilgang til kunnskaps- og kulturkilder, vil disse to virksomhetene utfylle hverandre også i det digitale samfunn, - slik som de har gjort det til nå.

Med vennlig hilsen
Norsk Bibliotekforening

Anne Hustad (sign.)
leder

Tore Kr. Andersen (sign.)
gen.sekr.

Ine Marit T. Bertelsen (sign.)
leder av NBFs litteraturpolitiske utvalg